

Kohtuasi C-36/21**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

22. jaanuar 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

College van Beroep voor het bedrijfsleven (apellatsioonistme halduskohus majandusküsimustes, Madalmaad)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

22. detsember 2020

Kaebaja:

Sense Visuele Communicatie en Handel vof (tegutseb ka nime De Scharrelderij all)

Vastustaja:

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasi puudutab Sense Visuele Communicatie en Handel vof'i (tegutseb ka nime De Scharrelderij all) (edaspidi „kaebaja“) ja Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit'i (põllumajandus-, loodus- ja toidukvaliteediminister, Madalmaad, edaspidi „vastustaja“) vahelist vaidlust, mille ese on vastustaja keeldumine hüvitamast kaebajale kahju, mis on kaebajal väidetavalt tekkinud põhjusel, et vastustaja on andnud talle liidu õigusnormi kohaldamise kohta ebaõiget teavet.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Käesolev ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus puudutab õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte kohaldamist. Eelkõige on tegemist küsimusega, kas olukorras, kus liikmesriigi haldusasutus on andnud ebaõiget teavet liidu õiguse selge sätte kohta – mistõttu ei tule kõne alla tuginemine liidu õiguses sätestatud

õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele –, saab riigisiseses õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte alusel hinnata, kas asutus on toiminud õigusvastaselt, kuna ta on jätnud asjaomasele isikule kahju hüvitamata.

Eelotsuse küsimus

Kas liidu õigusega on vastuolus, et riigisiseses õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte alusel hinnatakse, kas liikmesriigi haldusasutus on liidu õigusnormi rikkudes tekitanud õiguspärase ootuse ja toiminud seega riigisisese õiguse alusel õigusvastaselt, kuna ta on jätnud hüvitamata kahju, mis tekkis asjaomasele isikule seetõttu, et kõnealune isik ei saa tulemuslikult tugineda liidu õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele, sest tegemist on liidu õiguse selge sättega?

Viidatud liidu õigusnorm

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT 2013, L 347, lk 608; edaspidi „määrus nr 1307/2013“), artikkel 50

Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte

- 1 Kaebaja on täisühing, kus on kaks osanikku – A ja B. A on sündinud 21. jaanuaril 1977. Kaebaja peab alates 2017. aastast seakasvatuskäitist.
- 2 Agentschap Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (ettevõtjate riiklik agentuur, Madalmaad, edaspidi „RVO“) on amet, kellele tegi vastustaja ülesandeks ühise põllumajanduspoliitika rakendamise Madalmaades. Kuna kaebajal ei olnud 2018. aasta eest toetusõigusi, pöördus ta korduvalt RVO poole küsimusega, kas ja kuidas oleks tal võimalik neid õigusi saada. RVO vastustest nähtus, et kaebajal on võimalik saada toetusõigusi riiklikust noorte põllumajandustootjate reservist, kuna A oli 2018. aastal teatud aja vältel noorem kui 41aastane. RVO kinnitas seda teavet e-kirjaga ja 2018. aastal sisaldas ka tema veebisait teavet, mille kohaselt kvalifitseerub nooreks põllumajandustootjaks isik, kellel ei ole taotluse esitamise aastal veel täitunud 41. eluaasta.
- 3 Kõnealusele teabele tuginedes esitas kaebaja 5. aprillil 2018 koondtaotluse, millega palus muu hulgas toetusõigusi riiklikust noorte põllumajandustootjate reservist. Vastustaja jättis taotluse rahuldamata, kuna A oli 2018. aastal vanem kui 40aastane – 21. jaanuaril 2018 oli tal täitunud 41. eluaasta – ja seega oli ta ületanud määruse nr 1307/2013 artikli 50 lõike 2 punktis b sätestatud vanusepiiri. Viidatud sätte kohaselt peetakse noorteks põllumajandustootjateks nimelt isikuid,

kes on taotluse esitamise aastal „kuni 40aastased“. Vaide, mille kaebaja keeldumise peale esitas, jättis vastustaja 22. märtsi 2019. aasta otsusega (edaspidi „vaidlustatud otsus“) põhjendamata.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 4 Põhikohtuasja poolte vahel ei ole vaidlust selle üle, et kaebaja jäeti välja isikute hulgast, kes said 2018. aastal toetusõigusi riiklikust noorte põllumajandustootjate reservist. Kaebaja leiab siiski, et vastustaja ebaõige teabe tõttu tekkis tal kahju, mille peab vastustaja hüvitama. Kuna kaebaja lähtus sellest, et tal on õigus saada toetusõigusi riiklikust reservist, ei otnud ta 2018. aasta eest toetusõigusi, mistõttu jäi ta sellel aastal otsetoetustest ilma. Vaidlustatud otsus rikub kaebaja arvates õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet ja on õigusvastane, kuna selles ei võeta arvesse eespool nimetatud ebaõiget teavet ja sellest põhjustatud kahju.
- 5 Vastustaja ei eita, et RVO andis kaebajale ebaõiget teavet. Vastustaja hinnangul tuleneb aga Euroopa Kohtu praktikast, et tuginemine õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele ei tule sellise liidu õiguse selge sätte puhul nagu määruse nr 1307/2013 artikkel 50 kõne alla (vt 26. aprilli 1988. aasta kohtuotsus Krücken, 316/86, EU:C:1988:201, ja 20. juuni 2013. aasta kohtuotsus Agroferm, C-568/11, EU:C:2013:407). Nimelt ei saa liidu õiguse kohaldamiseks pädeva asutuse tegevus, mis on liidu õigusega vastuolus, tekitada õiguspärast ootust, seda ka mitte siis, kui tegemist on heausksusega.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 6 Kaebaja sai ja võis lähtuda sellest, et RVO väljendas vastustaja seisukohta. On selge, et kaebaja esitas RVO-lt saadud teabele tuginedes taotluse toetusõigustele riiklikust noorte põllumajandustootjate reservist ega otnud toetusõigusi. Seetõttu jäi ta otsetoetustest ilma ja tal tekkis kahju. Käesolevas asjas on küsimus selles, kas vastustaja rikkus õiguspärase ootuse põhimõtet ja tegutses järelikult õigusvastaselt, kuna ta jättis kõnealuse kahju hüvitamata. Kaebaja ei väida seega, et vastustaja peaks andma talle toetusõigusi riiklikust noorte põllumajandustootjate reservist, vaid soovib, et vastustaja maksaks kahjuhüvitist.
- 7 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et kui liikmesriigid peavad liidu õigusnorme kohaldades – nagu see on käesolevas asjas – järgima liidu õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, siis ei saa nad lisaks kohaldada riigisisese õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet (vt 13. märtsi 2008. aasta kohtuotsus Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening, C-383/06, EU:C:2008:165, punktid 52 ja 53, ja 20. juuni 2013. aasta kohtuotsus Agroferm, C-568/11, EU:C:2013:407, punkt 51). Eelotsusetaotluse esitanud kohus teeb selle põhjal järelduse, et isegi kui riigisisene õiguspärase ootuse kaitse põhimõte peaks andma kaebajale ulatuslikuma kaitse, ei saa kaebaja sellele tulemuslikult tugineda. See tähendab, et õiguspärane ootus, mille on liidu õigust

rikkudes tekitanud liikmesriigi asutus, ei saa viia selleni, et kaebajale ikkagi antakse toetusõigusi riiklikust noorte põllumajandustootjate reservist.

- 8 Eelotsusetaotluse esitanud kohtule ei ole siiski selge, kas kaebaja ei saa liikmesriigi haldusasutuselt nõuda ka vastustaja ebaõigest teabest põhjustatud kahju hüvitamist. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma varasemates lahendites eeldanud, et riigisisese õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte alusel on võimalik hinnata, kas liikmesriigi haldusasutus on tekitanud õiguspärase ootuse ja toiminud õigusvastaselt, kuna ta on jätnud asjaomasele isikule sellest põhjustatud kahju hüvitamata.
- 9 Ka kohtujurist Mancini on oma 11. veebruari 1988. aasta ettepanekus Krücken (316/86, EU:C:1988:78) märkinud, et järeldus, et asjaomane ettevõtja ei saa tugineda õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele, ei võta isikult, kellel on tekkinud kahju, võimalust esitada kahju eest vastutavate asutuste vastu liikmesriigi kohtule kahjuhüvitise nõue. Lisaks on Madalmaade õiguskirjanduses Euroopa Kohtu 16. juuli 1992. aasta otsusele Belovo (C-187/91, EU:C:1992:333, punkt 11) viidates märgitud, et ei ole välistatud, et kui liikmesriigi haldusasutus on liidu õigust rikkudes tekitanud õiguspärase ootuse, võib riigisisese õiguse alusel esitada kahju hüvitamise nõude.
- 10 Näib, et mitte kõik kohtujurist Kokotti argumendid 24. jaanuari 2013. aasta ettepanekus Agroferm (C-568/11, EU:C:2013:35) ei takista sellise kahjuhüvitise nõude esitamist. Liidu õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõte tagab liidu õiguse ühetaolise kohaldamise kõikides liikmesriikides ja – lühidalt väljendudes – hoiab ära olukorra, kus liidu õigust rikkudes tekitatud õiguspärasele ootusele tuginedes saaks asjaomane isik esitada liidu õigusega vastuolus olevaid nõudeid. Liikmesriigi haldusasutuse makstav kahjuhüvitis ei mõjuta siiski kahjulikult liidu eelarvet ega too kaasa tõsiseid konkurentsimoonusi liikmesriikide vahel. Teiselt poolt näib kohtujurist Kokotti argument, et liidu õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõte ei saa sõltuda sellest, kas liidu õigust rakendavad konkreetsel juhul liidu asutused või liikmesriikide asutused, rääkivat selle kasuks, et kohaldada tuleb vaid liidu õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, mis asjaomase riigisiseses õiguses sätestatud põhimõtte kohaldamise seega välistaks.
- 11 Eespool esitatud märkusi arvestades esinevad põhjendatud kahtlused, kas liidu õigusega on vastuolus, et riigisiseses õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte alusel hinnatakse, kas liikmesriigi haldusasutus on liidu õigusnormi rikkudes tekitanud õiguspärase ootuse ja toiminud seega riigisisese õiguse alusel õigusvastaselt, kuna ta on jätnud hüvitamata kahju, mis tekkis asjaomasele isikule seetõttu, et kõnealune isik ei saa tulemuslikult tugineda liidu õiguses sätestatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele, sest tegemist on liidu õiguse selge sättega. Kuna põhikohtuasja lahendamiseks on vaja tõlgendada asjaomast liidu õigust, esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtule eespool sõnastatud eelotsuse küsimuse.